„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 101. У Новом Саду, у уторак 12. (25.) августа 1903. Година XIX.

Хоће-ли кренути на боље у Босни и Херцеговини?

У најближој близини Босне бивају и приправљају се крупни догађаји. Тамо иза савцака Ново-Пазарског пролива се крв. Пламен устанка против Турака обухватио је Ст. Србију и читаву Македонију. Изгледа, да ће скорим бити у пламену читаво Балканско полуострво. У Босни и Херцеговини влада тишина и мир.

Нема сумње, да Аустро-Угарска тај мир у Босни и Херцеговини, пред читавом Европом, приписује себи у заслугу. На сваки начин да Европа може бити задовољна, што пламен устанка у Ст. Србији и Македонији није захватио Босну и Херцеговину. Пре српско-турскога и руско-турскога рата год. 1876—1877. Босна и Херцеговина биле су легло устанака против Турске. Окупација од стране Аустро-Угарске пресекла је сваку могућност устанка у Босни и Херцеговини. К томе је надошло, да је, услед споразума од год. 1897. између Аустро Угарске и Русије, Босна и Херцеговина некако у закутак стављена. Русија, која има своје велике интересе на далеком Истоку, задовољна је, што је Босна и Херцеговина мирна, те не ствара заплете, који би Русију могли довести у конфликт са Аустро-Угарском. Русија није хтела на вишекратни упит пристати на анексију Босне и Херцеговине Аустро-Угарској монархији. Русија хоће да одржи status quo у Босни и Херцеговини, као што га је установио Берлински конгрес, т. ј. и ако је Аустро-Угарској поверена управа Босне и Херцеговине, да те покрајине ипак правно сачињавају саставни део турске царевине. Није тешко погодити, зашто Русија не пристаје на анексију Босне и Херцеговине Аустро-Угарској монархији. Она држи, да могу, и да ће доћи прилике, кад ће се у споразуму са другим велесилама, моћи решити судба Босне и Херцеговине у корист српског народа.

Кад ће те прилике наступити, не може се знати. Може то време врло дуго трајати, а може и брзо доћи.

Но док то време дође, српски народ у Босни и Херцеговини не може и не сме пасти у неку апатију, у неки фатализам, не сме бити равнодушан према свом стању и за време аустро-угарске окупације. Мора гледати, да своје стање колико је могуће поправља. Ми имамо то уверење, да неће, ма колико трајала окупација, доћи до анексије и да би морале наступити изванредне прилике, да Русија буде потиснута и ослабљена, од прилике као у кримском рату — да би Аустро-Угарска могла извести анексију. Но онакова слабост Русије, као после кримског рата, не може се претпоставити, јер Русија стоји данас снажна, као никад пре, а са савезом Француске представља огромну снагу, којој лабави тројни савез није дорастао. Дотле, док се судба Босне и Херцеговине коначно не реши, ваља српски народ у тим покрајинама да се прибира и своју снагу поткрепи.

Неки бечки и градачки листови донели су вест, да ће са новим управником, бароном Буријаном, наступити неки обрт у одношајима Босне и Херцеговине. Те вести казују, да барон Буријан иде за тим, да задобије за себе Србе.

У тој вести лежи уједно и нека осуда пређашње, тако хваљене управе Калаијеве. Кад се каже, да Буријан хоће да задобије за себе Србе, то се тиме уједно и то наговешћује, да пок. Калаји није знао Србе задобити за себе. Још је у живој памети свакоме, да се владавина Калаијева хвалила баш због тога, што је тобож знала за себе задобити читаво становништво Босне и Херцеговине, па и Србе, и казивало се, да има само појединих незадовољника, а да је становништво са управом сасвим задовољно. Неко незадовољство Срба приписивало се размирици Срба са својим владикама, а не управи Калаијевој. Али околност, што се сада казује: да нови управник Буријан хоће да задобије Србе за себе — јасно наговешћује, да Калаијева управа није била по вољи Србима.

Ми смо свагда наглашавали, да је читава управа Калаијева вођена у непријатељском духу против тамошњег српског народа, па и после смрти Калаијеве рекли смо, да то непријатељство треба да престане.

Не знамо, у ком смислу барон Буријан мисли Србе за себе задобити. Бечки и градачки листови казују, да би то било у том смислу, да разбије српско-мусломански споразум. Но ако би у том лежала сва акција новог управника Босне и Херцеговине, то би такова на врло рђавом темељу стајала. И православни и мухамеданци знају, да имају своје заједничке интересе, и кад би се раздвојили, да не би ни једнима ни другима добро било. Истина, стара бечка политика ишла је свагда за тим, да „раздели и да влада“, по оном старом: divide et impera. Вести, које смо добили, казују већ и то, да је, према новијој струји о слози између Срба и Хрвата, из Беча изишло упутство не само за Далмацију, већ и за Босну и Херцеговину, да се та могућа слога квари.

Исти листови још и то казују, да је план барона Буријана и тај, да српску православну цркву подвргне карловачкој митрополији. Ми држимо, да би то било против берлинског уговора. Било је неко време кад су српски књижевници држали, да је српска карловачка патријаршија наследник старе српске пећске патријаршије. Али новија истраживања српских повесничара доказала су, да српска карловачка патријаршија није никако наследник старе српске пећске патријаршије. Ми држимо, да би православни Срби у Босни и Херцеговини били противни томе, да се њихова црква подвргне карловачкој патријаршији.

Нови управник барон Буријан имао би многа друга посла, него да православне и мухамеданце дели једне од других и да подвргава православну цркву у Босни и Херцеговини карловачкој патријаршији.

Барон Буријан требао би да остави православне Србе, да се слободно споразуму са својим епископима односно митрополитима. Досад су ти архијереји стајали под притиском босанске владе и морали су слушати њена упутства.

Има још једно важно питање, што Аустро-Угарска, на срамоту Европе, за четврт столећа није решила, а то је аграрно, земљишно питање. Слободан српски сељачки сталеж крепио би и унапредио би тамошњи српски народ.

Ми би се радовали, кад би нови управник Босне и Херцеговине био пријатељскије расположен према тамошњем српском народу од пок. Калаија. Данас је тамошњи српски народ окружен неким кинеским зидом од осталога Српства. Српске новине, које не пишу у духу босанске владе, немају приступа у Босни и Херцеговини. Годинама и годинама наш се лист не пушта у Босну и Херцеговину. Па ипак ми држимо, да смо свагда о приликама у Босни и Херцеговини са извесним тактом писали и да би нашу критику тамошњих прилика свака цивилизована управа могла сносити. Док нови управник Буријан не скине запреке духовном саобраћају тамошњег српског народа са осталим Српством, дотле нећемо моћи веровати у његов пријатељски расположај према тамошњем српском народу.

Скорим ће се морати показати, хоће ли управа барона Буријана бити боља за тамошње Србе, него она под Калаијем. Ако буде боља, нека се тамошњи Срби користе том променом. Нека среде своје верске прилике са тамошњом јерархијом, нека се приберу на економном и привредном пољу, нека крепе своју снагу и очувају је за будућност.

Аустро-Угарској управи не би тешко било задовољити тамошњи српски народ. Морала би само одустати од непријатељства према тамошњим Србима и допустити им слободније кретање. Задовољење тамошњег српског народа Европа би симпатичније поздравила, него данашње тамошње бајонете, који „ред одржавају.“

Са пријатељскијим понашањем босанске управе према тамошњем српском народу могао би наступити обрт у одношајима Босне и Херцеговине. Али ми, познавајући источну политику Аустро-Угарске, сумњамо у тај обрт на боље.

О омладинској скупштини.

Српска великошколска омладина из разних крајева одавно је осетила потребу сазвати и одржати један састанак, којом би се приликом упознала, међусобно братски поразговорила и посаветовала о начину, на који би се могла једном организовати, као неки скроман фактор у јавности за себе сходан положај заузети и према својој млађаној снази у корист свога народа порадити.

У ту сврху беше сазват пре 2 године „Сентомашки збор“, који — на жалост — није одржан био.

Али зато омладина и после овог неу-

ЛИСТАК.

ИЗ БЕЛЕЖАКА РАЗДРАЖЉИВОГ ЧОВЕКА.

— А. П. Чехов. —

(Наставак.)

Седнемо да ручамо. Рањени официр, у кога се од ране у слепо око начинио свод чељусти, кад једе тако изгледа, као да је заузданн и има у устима жвале. Ја ваљам куглице од хлеба, мислим о псећем порезу и, знајући свој раздражљиви карактер, старам се да ћутим. Нађењка гледа на мене са сажаљењем. Чорба, језик с грашком, печена кокошка и компот. Апетита немам, али ја из учтивости једем. После ручка, када сам стојим на тераси и пушим, долази ми Машењкина maman, стискава ми руке и говори уздишући:

Но ви немојте очајавати, Nikolas... То је тако срце... тако срце!

Идемо у шуму по гљиве... Варењка виси на мојој руци и припија се уз мене. Страдам ужасно, али трпим.

Улазимо у шуму.

— Чујте, m—r Nikolas, уздише Нађењка, зашто сте ви тако жалосни? Зашто ћутите?

Чудна девојка: та о чему ја могу говорити с њом? Шта је у нас опће?

— Но, реците што год... моли она.

Ја почнем да премишљам што год популарно, доступно њеном разумевању. Промислим и говорим:

— Крчење шумâ доноси велику штету Русији...

— Nikolas! — уздише Варењка, а нос јој црвени, Nikolas ја видим, ви избегавате отворен разговор... Ви као да хоћете да казните својим ћутањем... Вама не одговарају на ваш осећај, и ви хоћете да страдате ћутећи, у самоћи... то је ужасно, Nikolas, — кличе она хватајући ме чврсто за руку, и ја видим како јој нос почиње да се шири. — Шта бисте ви рекли, кад би она девојка, коју ви љубите, понудила вама вечно пријатељство?

Ја мрмљам нешто без свезе, пошто апсолутно незнам, шта да јој кажем. Та молим вас прво ја никакву девојку не љубим, друго, на што ће мени вечно пријатељство? Треће, ја сам врло раздражљив. Машењка, или Варењка покрива лице рукама и говори полугласно као за себе:

— Он ћути... Зацело он хоће, да се ја жртвујем. Али не могу ја њега волети, кад ја још непрестано волим другог! У осталом... ја ћу се размислити... Добро, ја ћу се размислити... Ја ћу сабрати све силе своје душе и, може бити ценом своје среће спашћу тог човека од страдања!

Ништа не разумем. Некако врачање. Идемо даље и купимо гљиве. Све време ћутимо. На лицу Нађењкину опажа се душевна борба. Чује се лајање пасâ; то ме подсећа на моју дизертацију, и ја дубоко уздишем. Кроз редове дрва видим рањеног официра. Сиромах мучно храма и десно и лево: десно је у њега рањено бедро, лево виси једна од разнобојних девојака. Лице му изражава покорност судбини.

Из шуме идемо обратно у вилу, да пијемо чај затим се играмо крокета, и слушамо како једна од разнобојних девојака пева романсу: „Не, не љубиш ти! Не! Не!...“ При речи „не“ она криви уста до самог уха.

— Charmant! уздишу остале девојке. Charmant!

Долази вече. Иза жбунова излази одвратни месец. У ваздуху тишина и непријатно се осећа свеже сено. Узимам капу и хоћу да одем.

— Имам нешто да вам кажем, — значајно ми шапће Машењка. Немојте одлазити.

Слутим унапред нешто рђаво, али из учтивости остајем. Машењка ме узима под руку и води некуд по алеји. Сад сва њена фигура изражава борбу. Она је бледа, тешко дише и, чини ми се, хоће да ми откине десну руку. Шта је с њом?

— Чујте..., мрмља она. — Не, не могу... Не...

Она хоће нешто да ми каже, али се колеба. Али ето по лицу јој видим, да се решила. Засијавши очима с раширеним носом, она ме хвата за руку и говори брзо:

— Nikolas, ја сам ваша! Љубити вас не могу али вам обећавам верност!

Затим се она наслања на моје груди, и наједанпут одскочи.

— Неко иде... шапће она. — Збогом... Сутра у 11 сати бићу у сеници... Збогом!

И ње нестаде. Ништа не разумевајући, осећајући мучно лупање срца, ја идем кући. Мене чека „Прошлост и будућност псећег пореза,“ али радити више не могу. Ја сам бесан. Може се, шта више, рећи, ја сам ужасан. До ђавола, ја нећу дозволити, да самном поступају као с дериштетом! Ја сам раздражљив, и опасно је са мном шалити се. Када ми долази слушкиња да ме зове на вечеру, ја јој вичем: „Торњајте се напоље!“ Така раздражљивост обећава мало чега доброг.

Другог дана у јутру. Време као обично у вилама, т. ј. температура ниже од нуле, оштар хладан ветар, киша, блато и мирис од нафталина, јер је моја maman поизвадила из сандука своје одело. Врашко јутро. То је баш 7-ог августа 1887. године, када је било помрачење сунца. Морам вам за тим приметити, да за време помрачења може сваки од нас допринети велику корист, и ако није астроном. Тако свако од нас може 1.) одредити диаметар сунца и месеца, 2.) нацртати круну сунца, 3.) измерити температуру, 4.) пазити у момент помрачења животиње и биљке, 5.) записати сопствене утиске и т. д. То је тако важно, да сам ја за сада оставио на страну „Прошлост и будућност псећег пореза“ и реших се, да посматрам помрачење. Сви смо устали врло рано. Сав предстојећи труд ја сам овако поделио: ја ћу одредити диаметар сунца и месеца, рањени официр ће нацртати круну, све остало ће узети на себе Машењка и разнобојне девојке. И, ето се сви искуписмо и чекамо.

(Свршиће се.)

спеха није напустила мисао о сазиву омладинске скупштине, није изгубила сву наду, да ће се икада састати моћи, већ је свим младићким жаром и маром, јавно и приватно на томе радила, да једном оствари оно, за чим је толико тежила. А да то оствари, указује јој се најбоља прилика сада при открићу Бранкова споменика, када би уједно спровађањем своје организације дигла најлепши жив споменик увенчаноме песнику „Бачког растанка“. Стога ми као чланови вршачке и белоцркванске великошколске омладине уз највеће одушевљење узесмо на знање проглас у ствари омладинске скупштине, и слободни смо о овом питању своје немеродавно мнење на јавност изнети.

Ми смо потпуно сагласни с тим, да се у септембру, приликом открића Бранкова споменика, одржи у Карловцима и омладинска скупштина и позивамо Србе великошколце, који се у Карловцима и у близини Карловаца налазе, да се пре скупштине договора ради сакупе и за сазивање скупштине нужне кораке учине.

У интересу саме скупштине и о дужностима српске омладине ради смо коју рећи, како не би и с овом скупштином онако прошли, као с оном пре 2 године.

Пре свега не требамо заборавити на то, да нам за одржање исте скупштине потребује дозвола од политичне власти, према томе дакле — ако нам је до састанка — треба удесити и распоред.

Намеће нам се сада питање, шта треба управо омладина да ради и шта је дужност њена?

Многи држе, да је омладина свом позиву задоста учинила, ако се стара да своје науке сврши, а о осталоме, да се она не треба да брине. Ово није ничим оправдано, јер сваки омладинац увек има слободна времена, приликом разних ферија, за упознавање народа, његовог живота, обичаја и. т. д., што ће пак узалудно тражити у књигама.

Омладина треба да ради, и држимо, да ће свој задатак само онда решити као што треба, ако за сада не буде прелазила на поље политике, јер нам такав рад ни до сада није доносио жељеног плода, већ ако се буде постарала, да се материјално стање нашег народа поправи.

Не преостаје нам дакле друго, већ да ширењем просвете и привреде притечемо народу свом у помоћ.

Прека је потреба, да омладина поради на томе, да се свугде, где је могуће, оснује земљорадничка задруга, која би заменила бивше задруге (комуније) и која би требала да ступи у везу са савезом српских земљорадничких задруга у Загребу.

Мора се признати, да међу главнима разлозима, због којих наш народ не може материјално да напредује, спадају његови рђави обичаји, које треба свакако поправити.

Нема сумње, да се ово само васпитавањем нашег народа може постићи. Потрудимо се дакле, да што више популарних књига дођу у руке нашег народа. Наравно, пре свега треба да нађемо начина, како би се до јевтиних књига дошло, јер наш народ не жртвује радо новац за књиге.

Много би могла учинити српска омладина у корист буђења народне свести приређивањем забава, на којима би неговала и ширила народну песму и игру и развијала здраву друштвеност.

Да би се циљ што лакше постигао, свакако је нужно, да омладина покрене један независан омладински лист, у коме би се осим омладинских питања и дужности могло писати и о разним друштвеним приликама, о народним обичајима, хвалећи добре, а устајући против рђавих.

Потребно је у сваком већем српском месту, где се омладинци за време ферија у већем броју налазе, српско омладинско књижевно друштво створити, које би врло племениту мисију вршити могло, не само на књижевном, него и на опште друшвено-просветном пољу.

Али у овом — по свој прилици не баш сасвим лаком — предузећу доћиће омладина само тако до добрих резултата, ако јој и они, који с народом сваки час у додир долазе, као што су свештеници, лечници, адвокати, учитељи и трговци своју помоћ укажу и ако јој народ своје поверење поклони, а на нами је, да се тога поверења достојни покажемо.

Износимо у кратким потезима своје искрено мишљење на јавност, казасмо све у најбољој намери, а сада предајемо реч осталој српској великошколској омладини, да и она изађе на среду са својим мнењем, како би се ово врло важно питање једном решити могло. Сложно дакле на рад са омладинским одушевљењем и истрајношћу! Живот нас зове.

У Вршцу, 18. јула 1903. год.

Српска великошколска омладина из Вршца и Белецркве.

Саборски одбор.

Саборски одбор држао је своје седнице 1., 2. и 3. августа т. г.

Ми о радикалском саборском одбору не можемо водити и не водимо рачуна, а није ни вредно о њему рачуна водити. Може се унапред знати, какве ће закључке радикалски саборски одбор донети. Ако који епархијски административни одбор донесе који закључак у корист радикала, то ће тај закључак бити безусловно потврђен, ма било колико утока и призива против таког закључка. Ако пак који епархијски административни одбор донесе какав закључак, који није по вољи радикалима, то ће такав закључак бити безусловно уништен. Тако исто пролазе и поједина лица, по ономе: јесу-ли радикали или противници радикала. Ако је ствар чиста и јасна као сунце, те би се морала у корист каквог противника радикала решити, то се онда ствар одлаже и одлаже, иште се извештај и извештај, као у ствари др. Малешевића, или се ствар остави сасвим in suspenso, као у ствари неких пензија. Код радикалског саборског одбора нема суђења: ни по бабу ни по стричевима, — већ се суђење радикалског саборског одбора управља по ономе: sic volo sic jubeo.

Тек ако дође која министарска наредба или представка на министра — онда је што вредно споменути из седнице саборског одбора, иначе у радикалском саборском одбору иде све по шаблони: радикали морају имати право!

О стварима, које спадају изван делокруга „суђења“ радикалског саборског одбора спомињемо ове:

Министарство узима на знање обрачун саборског одбора у своти од 50.000 кр., које је уг. влада из своте, одређене у државном прорачуну на сврхе срп. прав. цркве у Угарској, одобрила за потпомагање оних срп. прав. црквених општина, које се деле или су се оделиле од Румуна, и даје саборском одбору разрешницу. Узета је на знање прев. одлука, којом се одобрава брисање заостатака 10% аукте за стари школски фонд. Ове се пристојбе неће више прописивати, о чему ће се известити подручне епарх. власти. Узима се на знање отпис министра-председника, да нар. црквф. фондови морају плаћати за зграду „Народног Дома“ известан проценат — према својој главници. Узета је на знање прев. потврда за надзорника нар. црквф. ман. добара, барона Јосифа Рајачића. Том је приликом решено: 1.) да се позове нови надзорник нар. црквф. и ман. добара, да положи пред саборским одбором заклетву на ново звање и прими чим пре звање; 2.) да се епарх. админ. одбори као и ман. управе известе о потврди новог надзорника; 3.) да се ман. братства позову, да се најстроже држе привр. упутства за руковање манастирским иметком, која је издао саборски одбор 1875. г., јер ће се у противном случају против истих енергично поступати; 4.) да се за свако прекорачење предрачуна мора искати и добити претходна дозвола од С. О.; 5.) да сваки иначе већи издатак мора одобрити надлежни епарх. админ. одбор. Патријарх саопштава, да је министар-председник телеграфски и касније писмено укинуо закључак С. О. у ствари сазива архидијец. скупштине као и у ствари одређене истраге против оних чланова архид. админ. одбора, који су у седници гласали, да се односни налог С. О. не изврши. Архид. админ. одбор јавља, да је у овом предмету поднео уток на кр. уг. министра-председника, јер услед закључка нар. црквф. сабора 1902. исти адм. одбор није био дужан држати се налога С. О. у ствари епарх. скупштине. У свези с тим др. Миша Михајловић, потпредседник С. О., који је био изаслан од С. О. да сазове архид. скупштину за дан 3. (16.) јула о. г., извештава, да је за дан 3. (16.) јула сазвану архид. скупштину путем јавних листова морао одгодити, пошто му ни епарх. бележник ни председник А. О. нису хтели издати списак изабраних епарх. скупштинара, како би ове могао још и сваког посебно позвати на скупштину. Услед свега овога решено је једногласно, да се С. Одбор обрати представком на министра-председника и разложи, да је одлуком министра-председника у овој ствари повређена нар. црквф. автономија, пошто је исти министар укинуо одлуку С. О., донесену у властитом делокругу и тим прекорачио право „врховног државног надзора“. Представку ће потписати: вршачки епископ Гаврило Змејановић и потпредседник др. Миша Михајловић. Узет је на знање минист. отпис, којим се одобрава одлука С. О., да се бачком епископу Шевићу даде 10.000 кр. зајма уз 4% камату за набавку намештаја у новој епископској резиденцији у Новоме Саду.

Кр. зем. влада одео за богоштовље и наставу у Загребу, умољава саборски одбор, да из нар. црквф. неприкосновеног фонда дозначи на исплату своту од 13.969 кр. 78 пот. за покриће мањка свештеничке дотације у горњо-карловачкој дијецези за 1903. год. Известиће се зем. влада, да је њезин рачун погрешан, јер мањак речене дијецезе за 1903. г. износи само 11.669 круна.

Исповест дра Воје Вељковића.

Бивши министар финансија др. Воја Вељковић примио је пре неколико дана београдског дописника бечкога „Zeit“-а, који га је интервјуовао о последњој министарској кризи. Г. Вељковић био је предусретљив и дао интересантне податке, по којима историја кризе појављује се у сасвим другој светлости, но што је то до сада изгледало. Докле је и наша, па и страна штампа заступала гледиште, да Вељковић долази у оне чланове кабинета, — вели исти дописник, — „који завереницима држи страну, и гледају да инсценирају кризу, којој би био циљ, да се војном министру генералу Атанацковићу подметне нога, пошто је завереницима био неподесан, из објашњења, која је Вељковић дао, излази баш противно.

Вељковић, долази у најодличније стубове либералне странке и важи досада као десна рука бившег и садашњег председника министарства Јована Авакумовића. После убијства краљевског пара заузео је портфељ министра финансија и остао је на томе положају, пошто је Краљ Петар примио владу. Господин Вељковић примио ме је у министарству финансија, где се баш спремао да преда дужност свог ресора своме последнику г. Александру Борисављевићу. Између осталог он ми је рекао о узроцима последње кризе ово:

— Вама без сумње није измакло, да је готово сва српска као и страна штампа трудила се, да појаву министарске кризе приписе личним и ситничарским мотивима. Међутим, ја могу рећи — ја говорим, разуме се, само о себи, а не мислим ангажовати у томе и моје другове из странке самосталних радикала — да мотив кризе није био никако лични, већ озбиљан и врло важан. Ја сам дао оставку, јер нисам хтео да будем члан једне владе, која свој ауторитет не може довољно да одржи, јер као члан једне такве владе нисам хтео да носим одговорност за многе њене погрешке.

— Погрешке?

— Да, погрешке!

— А те су...?

— Од 29. маја у Србији постоји једна странка и ако она ни према коме и ни на који начин не носи одговорност, па ипак на сваки рад владин има важна утицаја, а међу тим влада до сада не беше довољно јака, да се отме томе утицају. То је странка завереничка. Ја сам уверен, да је један део и то већи део завереника, нарочито млађи официри, у истини оне ноћи од 29. маја учествовао у завери без икакве користи за се и само из чистога патриотизма, из љубави према отаџбини. Али међу завереницима има официра, код којих се мора посумњати у њихову некористољубивост и који сада хоће дело да експлоатишу за своје личне циљеве. Ти официри сада интригирају где могу, чине државу у држави и хоће свакоме да покажу своју силу... Они сеју раскол у редовима војске, руше дисциплину у истој и то је баш најопасније! Данас имају они против себе услед таквог њиховог понашања не само велику масу официра, који нису учествовали у завери и преврату, већ и некористољубиви део завереника. Па ипак влада ни до данас није ништа учинила, да ове људе држи у шаху. Многи укази, који су прошли кроз министарски савет, морали су бити тргнути због махинација неких завереника. Ја сам у више маха тражио, да се енергично поступи против тих официра, јер оваке насилне махинације значе опасност, и руше не само ауторитет владин већ и крунин. Али нисам успео!

— Да-ли је истина, да је ова група завереника, о којој сте сад говорили умешала своје прсте у Лешјанинову аферу?

— Тако је!

— Дакле и ту?

— Као што рекох, министарски савет беше решио, да се потпуковник Лешјанин постави за дворског маршала. И као што бесумње знате, Краљ је потписао и тај указ, који је за тим послат државној штампарији ради публикације. Тада се умешаше непознати људи у ову ствар и изграше указ. То је већ било и сувише! Ја сам захтевао да се поведе најстрожија истрага, пошто интриганти нису отворено изишли, већ су тајно бушкарали и остао сам при томе, да ће строго казне они људи, који својим бушкарањем само земљу компромитују. На жалост, нисам могао у томе успети, јер влада или није хтела, или није могла да се ангажује за макакву енергичнију акцију. Обећаше ми, да ће нешто учинити, али оклеваху с тиме, па пошто ја нисам хтео да носим одговорност за последице овако неодлучног држања владиног, дао сам оставку. Видите, дакле, да моме понашању није извор лични мотив, већ наведени мотиви, који су и сувише озбиљни!..

— Па ипак сви су били мишљења, да сте баш ви и ваше колеге из странке самосталних радикала заступали и бранили заверенике у министарском савету, и хтедосте да удалити министра војног генерала Атанацковића, јер он није био погодан завереницима.

— То је мишљење са свим погрешно, нарочито што се моје личности тиче. Ја сам вам већ напоменуо, да не мислим ангажовати моје другове, самосталне радикале, али ипак држим, да су и они заступали моје гледиште и ако можда са једном малом нијансом. Тврдило се, да сам ја тражио, да се преместе они официри, који нису у завери учествовали. То није истина! Напротив ја сам захтевао, да се примерно казне они завереници, који нису престајали да интригирају. Ако се они осећају довољно јаки, нека узму власт у своје руке! Али докле постоји влада, њен се ауторитет мора чувати.

— Шта мислите о генералу Атанацковићу?

— Генерал Атанацковић није дорастао за свој задатак. Он се вазда колебао, те је самог себе изиграо на тај начин и код завереника као и код осталих официра!

— Какво је ваше мишљење о новој влади?

— За сада вам не могу ништа рећи. Нови војни министар, пуковник Соларовић, праведан је и енергичан официр, који не пушта да га савијају други. Видеће се, да-ли ће ову енергију показати и према поменутој завереничкој групи. Ну, једино, што могу рећи, то је: влада ће се морати показати веома оштра, ако неће да изгуби и оно мало ауторитета, што још има, иначе земљу очекују крупне и жалосне прилике, које могу настати и пре састанка скупштине. Сада имамо врло коректног владаоца...

— Мислим, да је и сувише коректан!

— Ништа не шкоди. Ми смо досада имали краљеве, који су били и сувише некоректни, можемо, дакле, имати један пут и једнога, који је сувише коректан! Али влада мора бити доста снажна, ако хоће да одржи не само свој ауторитет, већ и крунин! Ако тако не буде, онда....

— Онда?

— Е, онда ћемо зло проћи!

Господин Вељковић не рече, али је на мене учинио утисак, као да он од данашње владе не очекује бог зна шта, а најмање оно, што сваки мора очекивати у једној земљи и у редовним приликама. Изгледа, да ће планови владини бити изграни и овога пута нарочито од стране двојице министара, који су и у овом кабинету остали и чије су везе са завереницима познате. И о томе, мислим, да је Вељковић смерао рећи и ако није рекао!“

Толико тај дописник.

На тај извештај дописника „Zeit“-а дао је др. Војислав Вељковић у „Српској Застави“ следећу изјаву односао исправку.

„Са београдским дописником листа „Zeit“ ја сам имао један разговор, коме је био искључиви циљ, да корегира извесне гласове о узроцима моје оставке.

Међутим, у извештају о том разговору изишле су извесне нетачности, од којих сматрам за дужност да неколике одмах исправим.

Тако н. пр., нетачно је, да сам казао, да од 29. маја у Србији постоји нека завереничка партија. Ја тај израз у опште нисам никако употребио.

Нетачно је такође, да сам рекао, да неки официри интригирају, сеју раздор у редовима војске и руше десциплину. Циљ мога разговора у опште није био напад. Сви, којима је познато моје држање, и у влади и ван ње, знају, да сам ја увек тежио томе, да се несугласице, које би се могле у војсци појавити, за времена спече или уклоне; никад на то, да се ова или она група људи напада или гони. У том циљу помињао сам и неодговорене утицаје — не прецизирајући ништа ближе — на које влада мора за времена да обрати пажњу, као и интриге, за чијим би извором требало за време трагати, али о којима такође нисам ништа ближе прецизирао.

Нетачно је да сам рекао, да нисам хтео да останем члан владе за то, што нисам хтео да носим одговорност за многе њене погрешке.

Исто тако није довољно категорички репродукована напомена, да нећу да говорим о мишљењу колега, који су заједно самном иступили из кабинета и да не желим, да и њих ангажујем у разговор. О генералу Атанацковићу нисам рекао да „није дорастао“ за свој задатак.

Г. дописник је уопште на много места моје идеје толико заоштрио, да их је потпуно изменио, а местимице их је чак и сам допунио, као на пример на оном месту, где се говори о неким жалосним догађајима, који као могу наступити још пре скупштине.

Ову изјаву сматрам да дугујем истини и јавности. За то је само и дајем, а никако због чега другог, јер за све оно, што сам одиста казао ја примам пуну одговорност.“

Догађаји на Балкану.

Покољ у Скопљу.

„Београдским Новинама“ јављају из Скопља, да је становништво запрепашћено што Турци тајно зборишу. Страх и трепет целим вилајетом овладао. Очекује се за дан-два покољ, који ће турска војска да изврши над хришћанским становништвом.

*

Мобилизација у косовском вилајету.

Из Скопља брзојављају, да је валија добио наредбу из Цариграда, да изврши мобилизацију редифа у косовском вилајету. Очекују се крупни догађаји.

*

Крвав бој код села Арменског.

Као што телеграфично јављају из Битоља, код села Арменског, близу Лерина, био је крвав бој између комита и народа с једне, и војске с друге стране. Сазнавши, да се комите ту налазе, војска је почела бомбардовати село топовима. Комите, са заосталим народом, дохватише се планине. Од села је остала само црква, која је у близини, изван села.

*

Бој код села Стребрена.

Село Стребрени, у леринској околини, било је поприште крваве борбе између комита и народа с једне, и војске с друге стране. Борба је дуго вођена. Најпосле пред мрак војска је топовима порушила село, оставив тешких жртава на бојишту. Много је аскера изгинуло од динамитских бомби.

*

Село Лећан порушено.

Из Битоља јављају, да је војска сазнала, да се комите налазе у селу Лећану у костурскоме крају, па је село порушила и са земљом сравнила. Нечувена су зверства, која су аскери починили над децом и женскињем.

*

Женска устаничка чета.

Из Битоља пишу, да је Ленка Наумова из Лерина, учитељица у Суровићу, пододавно организовала устаничку чету, са којом крстари по околини Суровића и Владова.

*

Село Прекопање порушено.

Село Прекопање у леринском крају потпуно је уништено и збрисано са лица земље.

*

Село порушено топовима.

Из Битоља јављају, да је село Нелкази, у леринскоме крају, порушено топовима. Много народа је изгинуло, нарочито нејач, од аскерског бајонета. Све, што је остало у животу, избегло је у планину и придружило се комитама, да се бори на живот и смрт и да се свети.

*

Уништење села Зеленича.

Војска је ударила на село Зеленич, близу Лерина, и потпуно га уништила. Тамошњи командант добио је наредбу, да поруши још и села Пателе и Бањицу, која се сматрају као легло комита.

*

Најновије вести из Битоља.

Планина Чеганска, близу Суровића, препуна је устаника, који све више придолазе из околних села, бежећи испред аскерског гнева и топовских танади.

Сарафов је насилно повео са собом грчкога попа из села Писодера, нагонећи га, да говори својим сељанима, да не раде ништа против комита. Војска, сазнав да је Сарафов одвео попа у Буф село од близу 500 кућа, нападне га и скоро са свим поруши. Комите, са избеглим народом, склониле су се у планину.

Асан, из села Неволена, у леринском крају, убио је два највиђенија сељака, што су помагали комите. За то убиство, комите су искасапиле Асана и његовог друга Селима, те су Турке толико заплашили, да не смеју ићи ни да им узму лешеве.

Комите су се спремале ових дана да упадну у Лерин и попале турске махале. Војска чува варош са свих страна, те до сада не могоше извршити своје намере.

Близу Суровића, у селу Чеганском, испод планине истога имена, комите су уништиле читав табор турске војске.

*

Најновије из Ст. Србије и Македонији.

Из Солуна јављају, да је оданде отишло у Битољ 66 вагона војника, а дан пре 51 вагон војника, а у вече истога дана још пет батаљона. У Солуну је остало свега 4 батаљона.

Поуздани извештаји тврде, да железничке мостове врло слабо чува турска војска. Железничке станице чувају само по 3—5 заптија, најглавније мостове по 20—30 војника, а у планинским крајевима само по 2—4 војника.

Овде круже гласови, да је намера комита са побуном у битољском вилајету, да нагнају турску владу, да што више војске доведе у битољски вилајет, па они после да навале на вилајет солунски.

*

Опустошена турска села.

Из Битоља јављају: Капетан Коте, гркоман, из села Руља, у близини Костура, са својом четом од двеста гркомана опустошио је турско село Жерве код Костура.

Комите су напале на турско село Лак, у костурскоме крају, побили многе Турке и село попалили и опљачкали.

Политички преглед.

— **Угарска.** Са највећом запетошћу очекују се вести из краљевског двора у Будиму, где Његово Величанство већ од неколико дана прима прве мађарске државнике, да би се по њиховим усменим извештајима могао оријентовати о политичном положају услед наступеле министарске кризе после оставке министарства Куен Хедерваријевог. Од Његовог Величанства у аудијенцију примљени државници врло су закопчани и не може се од њих ништа дознати о току њихових аудијенција. Неки део тих државника отпутовао је одма после аудијенције из Будимпеште. Аудијенција ће трајати још до понедеоника, 11. (24.) августа. Криза се неће још решити, јер Његово Величанство хоће да саслуша и државнике у Аустрији.

— **Аустрија.** Због кризе у Угарској, царевинско веће неће се сазвати почетком ове јесени већ касније. Међутим имаће своја заседања провинцијални сабори. Пошто су овога пролећа и лета биле велике поплаве у аустријским провинцијама, то ће се провинцијални сабори имати бавити са потпором из земаљских средстава за поплављене крајеве. О кризи у Угарској изјавили су се др. Пацак, један од чешких вођа и гроф Вођицки, један од вођа Пољака. Др. Пацак најжешће напада Немце, те вели, да су они криви читавом хоасу у монархији, јер су они из мржње према Словенима попуштали Мађарима и припомогли, да је Угарска дошла до владајућег положаја у монархији. Гроф Вођицки са своје стране каже, да нема тога аустријског патријоте, који би пристао на захтеве Мађара. При свима симпатијама Пољака за Мађаре, неће Пољаци никад пристати да се заједничка аустријска војска раздроби.

— **Енглеска.** Велики енглески државник лорд Солсбери умрьо је 9. (22.) августа. Маркиз Роберт Солсбери родио се 3. фебруара 1830. Једва је година прошла, од како је одступио од вођења енглеског министарства и како се повукао у мир. Роберт Солсбери био је у лордству други син свога оца и по енглеском наследном праву није наследио огроман иметак старе породице Солсбери, који је наследио његов старији брат. Зато се Роберт Солсбери сопственом снагом и талентом довијнуо до највишега положаја. Покојник био је трипут министар-председник. У своје доба био је велики противник пок. Гледстона. Министарство Гледстоново и Солсбериј ево долазило је наизменце. Солсбери заступао је Енглеску на берлинском конгресу год. 1878. и заузео је на том конгресу доста непријатељски положај против Русије. Много је допринео, да се Аустро-Угарској подели мандат за окупацију Босне и Херцеговине. Солсбери утврдио је владавину Енглеске у Египту. Лорд Солсбери хтео се већ давно повући у мир, али је хтео сачекати победе у Трансвалу и умирење те провинције, као што је сачекао смрт краљице Викторије и ступање на престо краља Едварда. После само једне године мира међу живима отишао је у вечити мир.

— **Италија.** Син славнога генерала Јосифа Гарибалдија, Меноти Гарибалди умрьо је у Риму дана 7. (20.) августа. Родио се 1845. г., те је био учесник ратова његовог оца за ослобођење Италије. Постао је талијанским генералом и све од год. 1876. био је члан талијанске коморе. О смрти његовој обавештен је одма краљ и министар-председник. У Риму је његова смрт изазвала општу жалост.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 11. августа 1903.

— † **Милева Григоријевић рођ. Ђаковачки.** Јављају нам из Бегеча: да је у недељу 10. (23.) августа у $^{3}/_{4}$12 сах. пре подне преминула у Господу честита старица и добра мајка: удова Милева Григоријевић рођ. Ђаковачки, супруга бившег пароха бегечког. Покојница беше добра Српкиња, чланица „Матице Српске“; њу оплакују три сина др. Милош, физикус у Хајнбургу, Милутин, парох у Бају и др. Емилијан, лечник на државној болници у Сарајеву. Бог дао племенитој њеној души рајског насеља!

— † **Ђурка Бандић.** Наши пријатељи г. и гђа Даница Бандић рођ. Телечки, учитељи в. кикиндски, изгубили су 8. (21.) авг. о. г. свога доброг оца односно свекра Ђурку Бандића, који је са своје честитости и солидности био опште поштован и уважен грађанин. Нашим пријатељима и целој родбини изјављујемо своје саучешће а покојнику довикујемо: лака ти црна земља била!

— **Нова српска земљорадничка задруга.** У В. Кикинди основана је IV. српска земљорадничка задруга. Председник Иван Стојков, заменик председника Пера Чуданов, пословођа Ива Томашев. Остали чланови управе: Север Томић, Паја Томашев и Славко Велимиров.

— **Концерат скопчан са игранком** приређује српско вел.-семиклушко црквено певачко друштво уз пријатељско суделовање госпођица Ирме и Емике Јурковић, Ивана Николић из Вел. Кикинде, темишварског српског, овдашњег мађарског и романског црк. певачког друштва на дан Велике Госпојине, 15. (28.) августа 1903. год. у великој дворани код „Црног Орла“ са овим распоредом: Први дан. У четвртак 14. (27) августа: Дочек и размештање по становима певачких дружина и изасланства. — У 9 сахати у вече: Вече познанства у гостионици код г. Јов. Мартиновића. Други дан. У јутру у $^{1}/_{2}$9 сахати: Састанак пев. дружина и енге с фиферима у дворани код „Црнога Орла“. Одатле ће се са увијеном заставом ићи по куму, затим у овдашњу срп. прав. цркву, где ће се свечана служба одржати, после које ће се обавити освећење друштвене заставе, затим у црквеној порти укуцавање клинова у заставу. У вече у 8 сахати: Концерат са следећим програмом: 1. „Господјински тропар“, пева темишварско и овдашње српско певачко друштво. 2. „Срби око гуслара“, жива слика, редитељ г. Иван Николић. 3. „Далин пен“, од Терна, пева овдашње мађарско певачко друштво. 4. „Ветру с Косова“, од М. Топаловића, пева темишварско српско певачко друштво. 5. „Ресунетул Ардеалулиу од Ј. Виду, пева овдашње романско црквено певачко друштво. 6. „Коло“, од Јоксимовића, пева овдашње српско црквено певачко друштво. 7. „Смеса мађарских народних песама“, пева овдашње мађарско певачко друштво. 8. „Нинон“, од П. Тости и песма од Е. Грига, пева гђица Ирма Јурковићева, прати је на гласовиру гђца Емилија Јурковићева. 9. „Суза“, од Витз, посрбио Јован Прајс Јаворски, пева темишварско српско певачко друштво. 10. „Гривицијa марш“, од Мушиеску, пева овдашње романско црквено певачко друштво. 11. „Херцеговачко робље“, жива слика, редитељ г. Иван Николић. 12. „Смеса српских народних песама“, од Сперњака и Милићинског, пева темишварско и овдашње певачко друштво. После концерта игранка.

— **Деца српског Краља Петра** I. После обављеног путовања са оцем, Краљем Петром I., по Србији, престолонаследник Ђорђе на дан свога рођења, 27. о. м. биће произведен у српској војсци у чин пешадијског потпоручника и од то доба ће остати стално у Београду, а кнежевић Александар и кнегињица Јелена, по нарочитој жељи руског цара, вратиће се поново у Русију. Кнежевић Александар наставиће своје науке у академији, у којој је досад учио.

Новости са стране.

— **Немири у Запрешићу.** У претпрошлом броју донели смо у рубрици „Новије“ вест о немирима у Запрешићу, а сад ћемо да о истима донесемо ове појединости, по званичном извештају: 5. (18.) о. м., као на дан Ђ. В. нашег премилостивог цара и краља Фрање Јосифа I. истакнута је била на железничкој станици у селу Запрешићу, по сата удаљеној од Загреба, поред хрватске и мађарска тробојница. Тога истог дана око 10 с. пре подне сакупио се силан свет из околних места у Запрешић. Неких стотина људи подели се у три групе и хтеде железничку станицу са свију страна опколити, у којој је девет жандарма ради очувања реда било постављено. Једно девојче од дванаест година, чији је брат приликом прошлих изгреда у Запрешићу ухапшен, успужа се на један кестен, који лежи тик железничке станице, у намери да с кестена здере мађарску тробојницу а у исти мах је светина на жандарме са две стране камење бацала. Жандарми се повуку железничкој згради, да би себи од силног камења леђа осигурали. Кад је светина са бацањем камења једном жандарму клобук са главе оборила а другог у руку теже ранила, и када на позив жандарма са бацањем камења није хтела престати, опалише петорица жандарма по један а шести жандарм два метка у светину. Смртно су рањени: неки двадесетогодишњи сељак Јосиф Белухан из Бродеца и један педесетогодишњи сељак, Вид Нарсоић из Зденца, тешко је рањен сељак Никола Домпетић а лако сељак Иван Покупец. Кад је светина видела, да се жандармерија не шали, разбегла се на све стране, да се опет на један километар пред железничком станицом сакупи и онда пред општинску кућу у Запрешић оде, где је капију од општинске куће затворила и са ексерима закуцала. Девојчица, која се била попела на железничкој станици на кестен, да са овога здере мађарску тробојницу, престрављена од жандармеријске пуцњаве, пала је са кестена доле, али се није угрувала. Тог истог дана око 1 с. после подне стигло је у Запрешић истражно поверенство, у коме су били: županijски тајник Малвић, државни одветник Ђуричић и један истражни судија са једном компанијом војника. Акцесиста загребачког суда Вучковић, који је тај дан пре подне у Запрешићу извршивао брахиум, предавши своју дужност своме претпостављеном, отишао је сам у село по кола, те је нападнут од светине, која му је на два места, по глави и по руци, тешке озледе нанела. Да му нису војници у помоћ притекли, бог зна како би прошао. Због ових немира многа су апшења извршена.

НОВИЈЕ.

Београд, 10. августа. Јуче је изванредни посланик немачког цара Виљема II. Фојкт-Рајц на свечаној аудијенцији предао краљу Петру своје акредитиве. Том приликом изјавио је посланик, да је цел његове мисије, да одржи и ојача пријатељске везе, које већ постоје између Немачке и Србије. Краљ је на то изјавио своје задовољство, што се овим актом коначно утврђују добри односи обеју држава, обећавши, да ће се старати, да се још већма оснаже већ постојеће пријатељске везе.

Цариград, 10. августа. Због тога, што су руски ратни бродови дошли у место Инијада, пет сати далеко од Босфора, односно Цариграда, настала је на Порти велика забринутост. Из Цариграда могли су се ноћу видети на хоризонту велики пламени зраци. Држи се, да су услед присутних руских бродова бугарске чете пет турских села запалиле. Телеграфска веза међу Једренима и Киркилиси, прекинута је. Присутност руских бродова бугарске чете тумаче као почетак интервенције у корист устанка у Македонији.

Цариград, 10. августа. Пренос мртвог тела конзула Ростковског из Битоља у Цариград обављено је на свечан начин и без икаквога догађаја. Турске власти у Битољу и околини забраниле су хришћанском становништву да учествује при свечаном преносу мртвог тела Ростковскога. Против тога је протестовао руски потконзул Манделштам.

Рим, 10. августа. Вест. да ће италијанска влада послати своју флоту у турске воде, није исправна. Само убојни бродови „Умберто“ и „Тинедва“ стоје приправни у Егејском мору, за случај потребе да могу интервенирати.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Панчево, 9. авг. (Од нашег извештача.) Радикалске силеције са вршачким учитељем-државником на челу, не могавши поред свих дојакошњих уздурма постићи да свргну данашњу управу црквене општине, нађоше новог савезника у проти Стојшићу, том талми апостолу љубави и некористољубља, те на тужбу истог, да му парохијски дом још није саграђен, решише extra dominium, да свргну данашњу црквену управу и данас у одборској седници државник Клицин, као изасланик епархијске власти, хтео је то решење извршити и одмах увести радикалске устарабаре као „заступство“, које је собом довео и приказао. На то је прочитана одлука црквеног одбора: да исти против таког нечувеног и незаконитог поступка свој призив улаже и да управу неће да преда. Услед тога отишао је државник заједно са дичним својим заступством несвршена посла. О овом најновијем чуду радикалских силеција и даљем развоју известићемо Вас опширније.

Будимпешта, 11. августа. На меродавном месту видело се, да не би у војничком питању попуштање према опструкцији цељи водило и да се уступцима не би криза решила. Него се држи, да би се криза могла решити на основу умерених уступака у народним захтевима. По томе ће се одлучна борба водити против опструкције и неће се с њом водити никакви преговори. Свака комбинација о особи будућег министра-председника је прерана.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 11. августа 1903.

Цене су биле:

Жито старо	14 К 20–30	„
Жито ново прве каквоће	14 „ 20–30	„
Жито ново друге каквоће	13 „ 40–60	„
Наполица стара	13 „ ———	„
Зоб	10 „ 10——	„
Зоб нова	10. „ ———	„
Јечам нови	10 „ 40–60	„
Кукуруз стари окрњен	13 „ 10–10	„
Кукуруз нови окрњен	12 „ 40–60	„
Пасуљ бели нови	14 60 —	„
Пасуљ жути нови	11 „ 60–12	„
Вика	12 . ———	„
Мухар	26 — —	„
Проја	12 „ ———	„
Вуна	130 „ ———	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 11. августа 1903.

Волови по кил	50–54	пот.
Свињи тешки „ „	80–86	„
„ средњи „ „	72–74	„
„ лаки „ „	60–66	„
Теоци „ „	66–70	„
Јагњци по пару „ „	18 — 20	круна
Кљукаше гуске по кил.	1 круна 20	пот.
Јаја 9—10 ком.	——40	„

Огласи.

Стечај.

Српска Кредитна Задруга у Броду н/С (Славонија) потребује

ЧИНОВНИКА

спремног у свима банкарским пословима. Понуде треба слати одмах. 308 2—3

†

Јавна захвала.

Приликом смрти наше добре и незаборављене

Олге Бранчић
рођ. Боберић

добисмо многе изразе саучешћа из места и са стране, као и доброчинства у превеликој туги нашој, с тога се осећамо побуђеним јавно захвалити, и то: г. Душану Имбровићу, пароху нашем, који је нашу милу покојницу у болести тешио и блажио, у очи дана смрти исповедио, причестио и тиме за вечни живот спремио, затим у храму божијем торжествено опојао и сахранио; г. Светозару Пирошком, бившем овдашњем а сада учитељу старо-бечејском, који је из љубави као стари пријатељ похитао да покојницу опоји, вечној кући испрати и последњу јој почаст ода; г. Душану Бешлићу, учитељу овдашњем, што је нашу непрежаљену Олгу опојао, и друге услуге и љубав у жалосној нужди нашој учинио.

Хвала г. г. нашем добром куму Ђ. Јовановићу, Милану Рићичком бележнику, Милошу Станковом и Ђури Терзијном, нашим добрим пријатељима, који нам у несрећи и невољи нашој разне услуге учинише, госте са стране прихватише и испомогоше нас.

Велика хвала г. г. свештеницима: Илији Белеслијном, бившем овдашњем а сада темишварско-фабричком и Лазару Шевићу, сегединском, који спречени дужношћу црквеном, лично доћи немогавши, у опширним писмима своје саучешће изразише. Изрази тих саучешћа су права истинска духовна рана, утеха и поука хришћанског морала, какву само истински одан слуга олтара божијег својим верним поделити може, бодрење, да човек од жалости у очајање не падне, да не заропта на свету вољу божију, што је као благи мелем падало и утицало на ојађено срце и душу нашу, и жалост нашу ублажило.

Најзад хвала свеколиком грађанству православном као и иноверном, који нашу премилу покојницу до хладног гроба испратише и тиме нашу превелику жалост у неколико ублажише.

Свима нека је од срца хвала!

У **Срп. Падеју**, 5. (18.) авг. 1903.

У име целе родбине:

Јован Бранчић,
супруг.

114 1—1

ТРАЖИМ
ЈЕДНОГ МЛАЂЕГ СПОМОЋНИКА

за моју шпецерајску и гвожђарску радњу. Исти може одмах ступити.

Ст. Пазова, 4. (17.) августа 1903.

310 3—3 **Јован Љубиша.**

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.

У срп. вел. гимназији Карловачкој почиње шк. година 1903/4. 1. септембра по новом календару; 29. и 31. августа држаће се поновни испити, уписивати и примати ученици у I. разред, који ваља да поднесу сведоџбу народне школе: да су јој свршили IV. р., и крштено писмо: да су навршили 10. годину од рођења, те положе пријамни испит. У остале разреде примаће се на основу гимназ. сведоџбе.

При упису плаћају: који први пут ступају у завод 4 К 20 п. уписне таксе; школарине 12 К на течај сваки, осим тога по 2 К на библиотеку, по 4 К у фонд за набавку лекова у случају болести. Од ових прилога и уписне таксе не изузима се нико, а од школарине могу бити опроштени сиромашни а добри ученици са сведоџбом о имовном стању својих родитеља и школском сведоџбом са похвалним владањем без ниједне оцене „довољан“. Ученици I. разреда не ослобађају се за I. течај никако. Ко од старих има каквог остатка, мора га прво подмирити па уписати се.

У гимназији се осим редовних предмета предају необвезно и бесплатно француски и мађарски језик, а гимнастику и армонично појање и певање уче сви способни. Желети је, да родитељи сами доведу своју децу и да их наместе у споразуму са управом.

У Карловцима, 15. августа 1903.

309 3—3 **Управа.**

17135. szám
kig. 1903. 318 1—1

Póthirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa ezennel közhirré teszi, hogy f. évi 14161/kig. 1903. szám alatt a városház központi légfütéséhez szükséges kőszén szállitása tárgyában kibocsájtott hirdetményben foglalt irás hibák és pedig:

1) A hirdetmény 2. pont alattiban kitett „köbméter“ helyett „métermázsa“ értendő.

2) Ugyanezen hirdetmény 9. pontjában foglalt ezen szavak: „az előző pontban megjelölt nap d. e. 11 órakor“ a következő szavakra „1903. évi augusztus hó 31. d. e. 10 órakor“ kiigazittatnak.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa, 1903. évi augusztus 17.

Szalay s. k.
kir. tanácsos polgármester.

Учитељицу

Српкињу, примерна владања, са потпуним знањем мађарског и немачког језика

потребујем за моја два синчића.

Стан и препитање имаће иста код мене у кући.

Корнел Михајловић,
посланик на угарском сабору
Будимпешта, Ferencz József rakpárt, 24. sz.

319 1—1

НИКОЛЕ КАПАМАЏИЈЕ
ТРГОВАЧКА ШКОЛА
И
ПАНСИОНАТ
У БЕЧУ.

(Адреса: N. Kapamadžija, Wien, V/. Mariahilf, Millergasse 43.)

Циљ је ове школе, да младиће, који немачки знају, обично за 2 године у трговачким наукама тако обучи и усаврши, да буду способни у сваком трговачком или фабричком комптоару, у банкама или новчаним заводима ваљано радити. Они ђаци пак, који без икаквог знања немачког језика у школу ступе, морају прво немачки научити, па онда тек могу бити редовни ђаци.

За зрелије младиће са добром школском припремом и знањем немачког језика постоји једногодишњи стручни курс (Einjähriger Fachcurs), у ком се горе поменута циљ за 10 месеци може постићи.

Срби ђаци имају осим редовних предавања (која су чисто на немачком језику) и засебну наставу, где свестрано и темељно уче немачки језик и по нешто од других предмета, које на српском, које на немачком језику.

Школарина износи (осим 2 фор. уписнине) 100 фор. а. вр. годишње, а може се полугодишње напред платити.

Књиге стају од прилике 10 фор.

У свези са школом и у истом здању постоји и новоуређени

ПАНСИОНАТ

где су ђаци не само у брижљивој нези и под строгим надзором добро смештени, него и засебну поуку како у немачком језику, тако и у осталим трговачким наукама добијају.

Како је место у пансионату ограничено, а више од половине места већ сад попуњено, то се могу нове пријаве само онда осигурати, ако се што пре учине и прва рата пансионатске своте по програму одмах уплати.

На жељу родитеља смешта директор ђаке и у приватним кућама на стан и кост.

Школа почиње 4. (16.) септембра. 260 6—6

Програми се шаљу на захтевање бесплатно.

ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
у Новом Саду.

Рачун губитка и добитка на дан 30. јуна 1903.

ПРИХОДИ	К	п.	К	п.
Пренос добитка из год. 1902.	1119	17		
Кирија од куће у Новом Саду	3921	90		
Камата од есконтованих меница	136473	28		
„ „ реал кредита	2348	62		
„ „ нашег улаганог прометног капитала	1404	78		
„ „ зајмова на недељне улоге	301	77		
„ „ „ „ личне обвезнице	4620	54		
„ „ хипотекарних зајмова	61742	75		
„ „ зајмова на папире од вредности	2312	87		
„ „ „ „ ручне залоге	916	86		
„ „ наших ефеката	7213	35		
Добитак од мењачких послова	5549	28		
„ „ продатих цигаља	9604	53		
„ „ одељења у Жабљу	2064	75		
Банкпровизија	16878	19		
Уплаћена свота од отписаног потраживања	439	20	256911	84
			256911	84

РАСХОДИ	К	п.	К	п.
Плате	17596	14		
Станарина	2500	—		
Камата на реесконтоване менице	3557	19		
„ „ штедионичке улоге	113821	96		
„ „ недељне улоге	3048	48		
„ по текућим рачунима	1020	53		
Транзиторне камате	39035	09		
Порез државни	5400	—		
Општински прирез	2490	—		
Друмарина	250	—		
Пристојбина обртничке коморе	110	—		
„ на земаљску болницу	150	—		
Доходарина на камате од штед. улога	11382	19		
„ „ „ „ недељних улога	305	95		
Трошкови	5921	59	206589	12
Чист добитак			50322	72
			256911	84

У **Новом Саду**, 30. јуна 1903.

Управа
Централног Кредитног Завода.

320 1—1

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Ђока С. Николић. Штампарија Браће М. Поповића у Н. Саду.